

การศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในบริบทของการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
ของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตภาคเหนือ
The Study of Ethnic Identities in the Context of Illiteracy
among Students at Border Patrol Police Schools
in Northern Thailand

ปลินดา ระมิงค์วงศ์¹

Palinda Ramingwong

Received: March 14, 2023

Revised: June 14, 2023

Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทข้อมูลอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของครอบครัว และนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ส่งผลต่อการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียน และ 2) นำเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการสนับสนุนการเรียนรู้ที่อยู่บนฐานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และความเป็นพหุวัฒนธรรม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นปฐมวัยถึงประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านใหม่พัฒนาสันติ จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ลาจั่ว จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีนักเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ นักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน

ผลการศึกษาพบว่า การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนทั้งสองโรงเรียน มาจากการใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นส่วนใหญ่ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน จึงขาดการฝึกพูดและเขียนภาษาไทย สื่อการสอนที่ไม่ตรงกับประสบการณ์ของนักเรียน ดังนั้น แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ควรนำมาใช้ คือ การสอนภาษาไทยแบบเน้นความหมาย เน้นผลิตสื่อการสอนในวิชาภาษาไทยที่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของเด็กซึ่งเป็นแนวทางพหุวัฒนธรรมนิยม และในแผนการเรียนภาษาไทยสำหรับแต่ละระดับชั้นยังมีการสอดแทรกกิจกรรมที่เด็กนักเรียนชอบ นอกเหนือจากการท่องจำหรืออ่านตามครู เพื่อยกระดับการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนอีกด้วย

คำสำคัญ: โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ พหุวัฒนธรรมนิยม ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

¹ อาจารย์ หลักสูตรการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 50300 เบอร์โทรศัพท์ 053-885762-3 email: palinda_ram@cmru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the ethnic context of families and students and its effects on the literacy of students at the border patrol police schools and 2) propose guidelines to adapt teaching and learning methods and support ethnic and multicultural identity-based learning. Qualitative research methods including in-depth interviews, focus group discussions, and observations of teaching and learning were used from the early childhood level to grade 2 at Ban Mai Phatthana Santi Border Patrol Police School, Chiang Mai Province and Ban Mae La Ngio Border Patrol Police School, Mae Hong Son Province, which catered to the Karen ethnic groups. Informants included students, parents, and teachers.

The findings indicate that limited practice to speak and write the Thai language was the primary cause of illiteracy, as the students predominantly used the Karen language at home and school. Inconsistency between teaching materials and students' experiences was another contributing factor. To address these issues, the study recommends a meaning-based approach to teaching and learnings Thai, with teaching materials aligned with children's life experiences, and enjoyable activities in the Thai language learning plan in addition to repetition after the teacher. These guidelines could potentially improve literacy rates among students.

Keywords: Border Patrol Police School, Ethnic identity, Multiculturalism, Karen Ethnic

บทนำ

การศึกษาคือสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ เนื่องจากการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของโอกาสต่าง ๆ มากมายในชีวิต ซึ่งทุกภาคส่วนและสังคมทุกระดับต่างก็ให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษายกตัวอย่างเช่น หนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) สำหรับนานาชาติที่กำหนดขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ก็ให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษา กล่าวคือ เป้าหมายที่ 4 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4) มุ่งเน้นเรื่องการศึกษาที่เท่าเทียม ขจัดความเหลื่อมล้ำ โดยเน้นให้เกิดการรับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (United Nations, n.d.) สำหรับประเทศไทยนั้น คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่า ความเหลื่อมล้ำคือปัญหาใหญ่ของประเทศ จึงนำไปสู่ยุทธศาสตร์การทำงานของกระทรวงศึกษาธิการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในเรื่องของการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคม โดยมีเป้าหมายคือการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการและพื้นฐานสำคัญคือ การสร้างสังคมคุณภาพที่สมาชิกทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่กับการสร้างโอกาสที่เป็นธรรมโดยไม่แบ่งแยก (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560)

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่เขตชายแดน ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโรงเรียนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีที่ตั้งกระจายอยู่ตามแนวชายแดน พื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลการคมนาคมทั่วทุกภาคของประเทศ ตามปรัชญาของโรงเรียนคือ “สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง” (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สถาบันวิจัยและพัฒนา, ม.ป.ป.) ในเขตจังหวัดภาคเหนือ มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสิ้น 76 โรงเรียน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560) ในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอนมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 จำนวนทั้งสิ้น 31 โรงเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้แก่ ปกาเกอญอ ลาหู่ ลีซอ อาข่า ไทใหญ่ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ดำเนินโครงการการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยพัฒนาทั้งด้านการให้ความรู้และแนวทางในการทำงานให้กับครูและครูผู้ดูแลเด็ก รวมไปถึงการพัฒนาชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในมิติอื่น ๆ ด้วย จากการสำรวจพบว่า ครูส่วนใหญ่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่ได้มีความรู้วิชาครูก่อน อีกทั้งบางพื้นที่ครูมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนประสบปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวไม่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเท่าที่ควร ทำให้เด็กมาเรียนไม่สม่ำเสมอ และเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต ความเชื่อ ภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนพื้นราบ ซึ่งอาจส่งผลต่อการทำความเข้าใจในบทเรียนในโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นจากส่วนกลาง ขาดความเชื่อมโยงกับความเป็นชาติพันธุ์ของนักเรียนในพื้นที่ และสะท้อนออกมาในรูปแบบของการที่นักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ รวมถึงครูผู้สอนเองก็ไม่ได้เข้าใจในวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของเด็กนักเรียน ทำให้เกิดช่องว่างในการจัดการเรียนการสอนและส่งผลต่อการเรียนของเด็ก (เวทีสนทนากลุ่มย่อย, 2561) จึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการศึกษาข้อมูลเฉพาะหรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ส่งผลต่อการเรียนในชั้นเรียนและการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การแสวงหาวิธีการปรับประยุกต์ทั้งวิธีการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน และวิธีการที่จะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการเรียนของเด็ก โดยต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของเด็กและครอบครัวให้มากที่สุด ตามแนวทางพหุวัฒนธรรมนิยม และเป็นไปตามหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในด้านการศึกษาของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทข้อมูลอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของครอบครัวและนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ส่งผลต่อการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียน

2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับประยุกต์วิธีการเรียนการสอนและการสนับสนุนการเรียนรู้ที่อยู่บนฐานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของนักเรียน

คำถามการวิจัย

1. อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของครอบครัวและนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ส่งผลต่อการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง

2. ควรมีแนวทางในการปรับประยุกต์วิธีการเรียนการสอนที่อยู่บนฐานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้สามารถอ่านออกเขียนได้อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านใหม่พัฒนาสันติ อำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ลาจิว อำเภอมะแม่ม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และเป็นโรงเรียนที่มีขนาดและจำนวนนักเรียนใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเหมือนกัน ผ่านการเก็บข้อมูลกับนักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน ในระดับชั้นปฐมวัยถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ของทั้ง 2 โรงเรียน โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน ข้อมูลด้านชาติพันธุ์ของนักเรียน ทั้งด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา และอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและสนับสนุนการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนที่อยู่บนฐานของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และพหุวัฒนธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identities)

คำว่า Ethnicity หมายถึง ความเป็นกลุ่มทางชาติพันธุ์ที่สมาชิกในกลุ่มจะมีวัฒนธรรมและการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศาสนา ความเชื่อ การแต่งกาย หรือการทำมาหากินแบบเดียวกัน คำว่า Ethnic มาจากภาษากรีกคำว่า Ethnos หมายถึง กลุ่มคนที่มีขนบธรรมเนียมเดียวกัน คำนี้ปรากฏในภาษาอังกฤษในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 โดยใช้อธิบายประเทศที่มีเชื้อสายยิวหรือคริสเตียน เช่น พวกคนป่า หรือไม่มีศาสนา ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 คำนี้ใช้อธิบายความหมายที่ใกล้เคียงกับเชื้อชาติและประเทศ ความหมายของ Ethnicity จึงหมายถึงกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2561)

ในสังคมไทย นักวิชาการเริ่มได้รับอิทธิพลในการศึกษาด้านชาติพันธุ์มาจากนักวิชาการตะวันตก โดยมีการใช้คำว่า “เชื้อชาติ” และต่อมาเริ่มใช้คำว่า “ชาวเขา” และ “ชนกลุ่มน้อย” เพื่อเรียกคนกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย ในขณะที่ปัจจุบันนักวิชาการเริ่มเปลี่ยนมาใช้คำว่า “ชาติพันธุ์” กับคำว่า “ชาติพันธุ์สัมพันธ์” แทนคำว่า “Ethnicity”

ในภาษาอังกฤษเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มชาติพันธุ์เอง หรือความสัมพันธ์กับรัฐชาติหรือกระแสโลกาภิวัตน์ ในขณะที่ในกลุ่มชาวบ้านและนักพัฒนาเอกชนเริ่มใช้คำว่า “ชนเผ่าพื้นเมือง” ร่วมกับคำว่า “ชาติพันธุ์” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เพื่อเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวในระดับนานาชาติ (ประสิทธิ์ ลิขิตธา, 2557) คำว่าชาติพันธุ์นี้ถูกใช้เพื่อบ่งบอกความหมายในเชิงวัฒนธรรมและลักษณะท่าทางของกลุ่มคนที่ถูกจัดว่ามีความแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์มักมองตัวเองว่ามีความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากคนกลุ่มอื่น และถูกมองจากคนกลุ่มอื่นว่า เป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างด้วยเช่นกัน ลักษณะความแตกต่างดังกล่าว ได้แก่ ภาษา ประวัติศาสตร์ บรรพบุรุษ ศาสนา และรูปแบบการแต่งกายหรือเครื่องประดับ ความเป็นชาติพันธุ์นี้เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างทางสังคม (Constructed) และถูกผลิตซ้ำ (Reproduced) ตลอดเวลา และเป็นสิ่งที่กลายเป็นเรื่องแบ่งแยกกีดกันคนกลุ่มต่าง ๆ ออกจากกัน (Giddens, 2011) วีระ สมบูรณ์ (2553) ชี้ว่า ภาวะชาติพันธุ์ขึ้นอยู่กับ การอ้างอิงความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม ซึ่งผู้คนรับรู้หรือถูกหล่อหลอมขัดเกลาตั้งแต่เกิดหรือนับแต่วัยเด็ก จนก่อให้เกิดอัตลักษณ์ พันธะ และการผูกพันเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ แกนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อ วิถีชีวิต ลักษณะปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีพ ภาษา พิธีกรรม เป็นต้น แกนทางวัฒนธรรมนี้อาจหมายรวมถึงเชื้อสายและบรรพบุรุษของแต่ละกลุ่มด้วย ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identities) หมายถึง การแสดงความเป็นตัวตนในด้านความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ภูมิปัญญา และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เนื่องจากแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ล้วนมีการสร้างอัตลักษณ์ที่ร่วมกันและแตกต่างกัน อัตลักษณ์เหล่านี้มีกระบวนการสืบทอดและกระบวนการสร้างขึ้นใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม (นวรรตน์ บุญภิลละ, 2559) แนวคิดนี้ทำให้เกิดความเข้าใจในประเด็นความเป็นชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เด็กนักเรียนถูกหล่อหลอมและขัดเกลามาตั้งแต่เกิดอีกทั้งส่งผลต่อการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน

แนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism)

แนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยมถูกพัฒนาขึ้นในบริบทของประเทศตะวันตกเป็นหลัก โดยหลาย ๆ ประเทศได้นำแนวคิดนี้ไปบรรจุไว้ในนโยบายอย่างเป็นทางการของรัฐตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 และกลายเป็นวาทกรรมระดับโลกซึ่งได้รับการรับรองจากองค์การระหว่างประเทศให้รัฐต่าง ๆ ให้การสนับสนุนความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมภายในรัฐ (ศิริจิต สุนนิตะ, 2556) Kymlicka (2007) มองว่า พหุวัฒนธรรมนิยมเป็นพัฒนาการหนึ่งของแนวคิดเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม หัวใจสำคัญของพหุวัฒนธรรมนิยมคือ การเรียกร้องให้มีการยอมรับอัตลักษณ์ที่ถูกทำให้เป็นชายขอบ ได้แก่ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เชื้อชาติและวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากในบริบทของตะวันตกมีร่องรอยของการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นผลพวงของการล่าอาณานิคม การอพยพ และการก่อตัวของชุมชนคนพลัดถิ่น ทำให้หลาย ๆ ประเทศในตะวันตกปรากฏภาพของความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยมีกลุ่มคนผิวขาวเป็นกลุ่มที่มีอำนาจหลักและมีคนกลุ่มน้อยที่มองเห็นชัดเจนคือ กลุ่มคนผิวสีหรือกลุ่มเชื้อชาติอื่น ๆ การให้สิทธิแก่ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มวัฒนธรรม

รองในสังคมถือเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมรองสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกเบียดขับหรือถูกทำลายโดยวัฒนธรรมหลักของรัฐ

ในประเทศไทยนักวิชาการในแต่ละสายให้การนิยามความหมายของคำนี้ในภาพรวมว่า หมายถึง การดำรงอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมที่หลากหลายของกลุ่มคน ชนชั้น เพศ ชชาติพันธุ์ ศาสนา และอื่น ๆ เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการอพยพเคลื่อนย้าย มีการปรับตัว การผสมกลมกลืนของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงมีปัญหาหรือมีความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย ดังนั้น การมองพหุวัฒนธรรมนิยม จึงต้องให้ความสนใจในประเด็นของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏและทำงานกับแต่ละกลุ่มในสังคม (ประสิทธิ์ ลิขิธา, 2556) ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีสถานะเป็นรัฐสมัยใหม่ รัฐไทยในยุคนั้นต้องการสลายความแตกต่างและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของไทย ในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 กำหนดให้ภาษาไทย (กลาง) เป็นภาษาของชาติ โดยรัฐบาลต้องการสนับสนุนให้คนไทยต้องเรียนรู้ภาษาไทย จนถึงระดับที่ต้องอ่านออกเขียนได้ ผ่านหลักสูตรการศึกษามาตรฐานที่กำหนดจากส่วนกลาง ซึ่งในยุคของการสร้างชาตินั้น ภาษาเป็นสิ่งประกอบสร้างที่สามารถยึดเหนี่ยวความเป็นชาติไว้ นอกจากการเรียนรู้ภาษาไทยแล้ว เด็กนักเรียนทุกคนยังได้ซึมซับเอาความคิดและอุดมการณ์ชาตินิยมแห่งความเป็นไทยเข้าไว้ด้วย (ปนัดดา บุญยสาระนัย, 2556) ทำให้ในเวลาต่อมาประเทศไทยมีภาพของความเป็นเอกภาพทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมสูง อย่างเช่น สำมะโนประชากรไทยปี พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2523 ระบุว่า ประชากรในประเทศร้อยละ 99 เป็นพลเมืองไทย และร้อยละ 97 พูดภาษาไทย ซึ่งเป็นผลจากนโยบายของรัฐในช่วงที่ผ่านมานั่นเอง (ศิริจิต สุนันตะ, 2556)

อย่างไรก็ตาม ในระยะเวลา 10-20 ปีที่ผ่านมา มีการพูดถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม รวมถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีงานเขียนและการประชุมวิชาการระดับชาติหลายครั้ง ที่นำเรื่องความแตกต่างและความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมมาเป็นประเด็นเรียกร้อง อภิปราย มีการก่อตั้งเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงการรับรองสิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ ยังมีนโยบายที่ผลักดันเรื่องการยอมรับและส่งเสริมความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมในประเทศไทย เช่น ร่างนโยบายภาษาแห่งชาติโดยราชบัณฑิตยสถานที่เสนอให้มีการทบทวนนโยบายภาษาแห่งชาติ ซึ่งรวมนโยบายภาษาในการศึกษาเพื่อให้เอื้อต่อการใช้ภาษาของชาติพันธุ์หรือภาษาแม่เป็นภาษาที่หนึ่งในระบบการศึกษา (เพ็งอ้าง) จนนำไปสู่การพูดถึงการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ซึ่งหมายถึงรูปแบบการจัดการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกัน เช่น เชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ สถานะทางสังคม เป็นต้น โดยสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจะต้องได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ลดความเหลื่อมล้ำและเกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มนักเรียนต่างวัฒนธรรม (Banks,

2001) แนวคิดนี้นำไปสู่การเสนอแนวทางในการปรับประยุกต์การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของเด็กนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัญญัติ ยงย่วน และคนอื่น ๆ (2553) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูและผู้ปกครอง เห็นด้วยกับนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการให้กับเด็กต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรมได้มีโอกาสเข้าเรียน และยังใช้ แนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาจากส่วนกลางมาใช้สอนนักเรียน 2) จากการทดลองรูปแบบการ จัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมพบว่า ภายหลังการทดลอง นักเรียนมีการยอมรับความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและตระหนักในวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น และ 3) จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ไปเผยแพร่ในโรงเรียน สรุปได้ว่า ทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) ศึกษาเรื่อง “การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็ก ชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการ จัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าอยู่ในระดับน้อย โรงเรียนมีการจัดสรรสเนเทศให้ เด็กชนเผ่าและชุมชน โรงเรียนได้นำข้อเสนอไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาให้สอดคล้องกับเด็กชนเผ่า ส่วนแนวทางในการ จัดการศึกษานั้น โรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์แก่เด็กชนเผ่าในชุมชน การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจใน วัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุน งบประมาณให้เพียงพอเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสำหรับเด็กชนเผ่าให้มีโอกาสทางการศึกษา ทดเทียมกับนักเรียนในเมือง

วัชรินทร์ ยศรุ่งโรจน์ และณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล (2560) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพ นักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33” ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การมีภาวะผู้นำ และมีการบริหารจัดการที่ดี และต่อมาคือปัจจัยด้านคุณภาพของครูผู้สอน ได้แก่ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ การพัฒนาตนเอง และแรงจูงใจในการทำงาน 2) แนวทางที่สามารถ เป็นไปได้และเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ควรให้ความสำคัญกับ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากร ทางการศึกษา ปัจจัยด้านคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านคุณภาพของครูผู้สอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

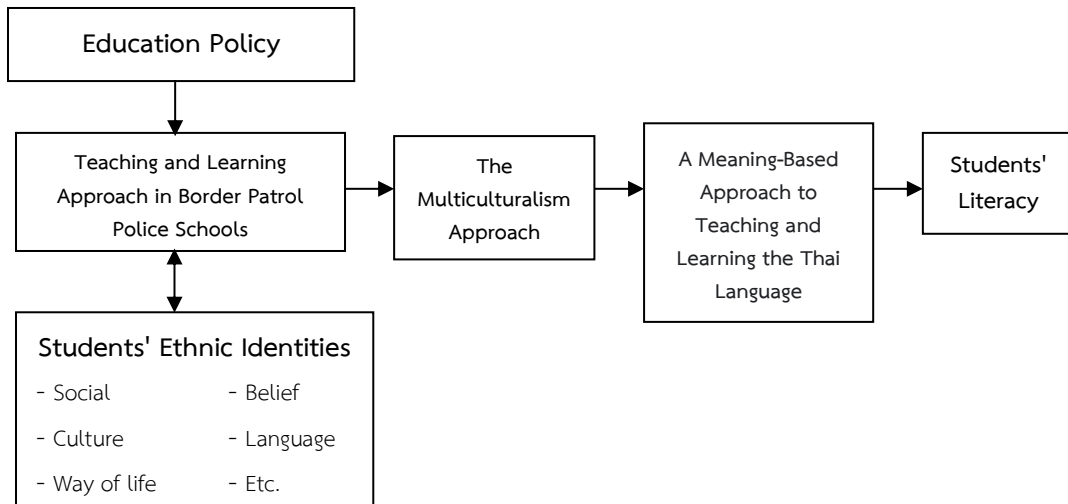

Figure 1: Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่าง และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในคาบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และการสังเกตสภาพบริบทภายในชุมชน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2562 ถึงเดือนเมษายน 2563 โดยมีรายละเอียดของการวิจัยดังนี้

กรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก

กรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่

1. ครูและนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านใหม่พัฒนาสันติ ตำบลแม่่นาจร อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีครูจำนวน 10 คน และนักเรียนระดับชั้นเตรียมปฐมนวียถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 51 คน รวมจำนวน 61 คน
2. ครูและนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านแม่ลาจิว อำเภอมะเข่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีครูจำนวน 8 คน และนักเรียนระดับเตรียมปฐมนวียถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 52 คน รวมจำนวน 60 คน

โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์คือ นักเรียนของทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนละ 5 คน ผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนละ 5 คน และทำการสนทนากลุ่มย่อยกับครูผู้สอนทุกคน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการแนะนำและบอกต่อจากครูผู้สอนว่าควรสัมภาษณ์ใคร (Snowball Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดด้านภาษากะเหรี่ยง จึงต้องเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ หากผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้

ก็จะมีคนช่วยแปลภาษาให้ ส่วนการสังเกตการณ์การจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นปฐมวัยถึงประถมศึกษาปีที่ 3 ของทั้งสองโรงเรียน การเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นเด็กนักเรียนชั้นปฐมวัยถึงประถมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเป็นระดับชั้นเรียนพื้นฐานของการปลูกฝังทักษะการใช้ภาษาไทย ซึ่งจะเป็นฐานไปสู่การทำความเข้าใจในรายวิชาอื่น ๆ ด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็กนักเรียนกับผู้ปกครองเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ความคิดเห็น ความต้องการเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการเรียน และภาพอนาคตที่มองไว้ และใช้ชุดคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคุณครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางวิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะหรือความต้องการเพิ่มเติม และสุดท้ายคือ แบบสังเกตการณ์การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสังเกตบรรยากาศ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับคุณครู และสื่อการสอนที่ใช้ในคาบเรียน โดยมีการตรวจวัดคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเมินและตรวจสอบและมีข้อเสนอแนะให้ปรับคำถามสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็ก และควรเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขและนำไปใช้ในการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญยังแนะนำให้ผู้วิจัยสำรวจบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในชุมชนทั้งสองแห่งว่ามีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร โดยมีเกณฑ์ในการสังเกตคือ จำนวนป้ายที่มีภาษาไทย และการมีแหล่งเรียนรู้ เช่น จุดอ่านหนังสือภายในหมู่บ้านหรือไม่

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสังเกตการณ์ จะใช้วิธีการจัดหมวดหมู่เพื่อหาความเชื่อมโยงและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้มาเขียนบรรยายแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตการณ์ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

บริบทข้อมูลอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของครอบครัวและนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

จากการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่งนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ การใช้ภาษาถิ่นหรือภาษากะเหรี่ยงเป็นหลัก และวิถีชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยง

ในประเด็นเรื่องภาษาถิ่นนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักเรียนนั้นใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาหลักทั้งในโรงเรียนและในครอบครัว ทำให้นักเรียนออกเสียงภาษาไทยไม่ชัด และมักสะกดคำภาษาไทยตามการออกเสียงของตนเอง ซึ่งเป็นการออกเสียงไม่ชัด ทำให้ทักษะการเขียนภาษาไทยไม่ดี สะกดคำผิดตามการออกเสียงของตน ส่งผลต่อการอ่านแบบเรียนภาษาไทยของหลักสูตรแกนกลางด้วย ทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาในแบบเรียนอย่างชัดเจน และนอกจากนักเรียนแล้ว ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปกครองก็ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักเช่นกัน ส่วนใหญ่จะพูด-อ่าน-เขียนภาษาไทยไม่ได้หรือได้แต่ไม่คล่อง เนื่องจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้ไม่สามารถดูแลเรื่องการบ้านหรือช่วยเหลือบุตรหลานในเรื่องการเรียนได้ จึงปล่อยให้ป็นหน้าที่ของครูเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งในส่วนของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นครูนั้นส่วนใหญ่จะเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ทำให้มีการใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารกับนักเรียน เพราะคิดว่าสามารถอธิบายเนื้อหาบทเรียนได้เข้าใจมากกว่า ซึ่งอาจทำให้เด็กไม่ได้ฝึกการใช้ภาษาไทยในชั้นเรียนเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในทางกลับกัน ครูบางคนที่เป็นชาติพันธุ์อื่น เช่น เป็นคนไทยหรือเป็นอาข่า ก็ไม่สามารถสื่อสารหรืออธิบายในบางประเด็นที่นักเรียนไม่เข้าใจได้อย่างชัดเจน เพราะนักเรียนเข้าใจภาษากะเหรี่ยงมากกว่า ทำให้เกิดปัญหภายในห้องเรียนขึ้นได้

และจากการสำรวจบริบทภายในชุมชนทั้งสองแห่งนั้น พบว่า เนื่องจากทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ทำให้สมาชิกในชุมชนเน้นการใช้ภาษาถิ่นในการสนทนากันเป็นหลัก ทั้งในระดับชีวิตประจำวันและเมื่อมีกิจกรรมหรืองานพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ดังนั้น นักเรียนจึงอยู่ในสภาพแวดล้อมของการสื่อสารเป็นภาษากะเหรี่ยงมากกว่าภาษาไทย

ในประเด็นที่สอง คือ วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงนั้น ได้ส่งผลต่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนเนื่องจากเด็กนักเรียนบางคนต้องขาดเรียน เพื่อไปช่วยงานผู้ปกครองในไร่ในสวนยามที่พ่อแม่ต้องการแรงงาน ซึ่งเป็นวิถีการทำเกษตรแบบยังชีพของชาวกะเหรี่ยงที่ไม่ได้มีการจ้างแรงงานภายนอกแต่ใช้วิธีการเอามือเอาวันและใช้แรงงานจากภายในครอบครัวเป็นหลัก ทำให้นักเรียนไปโรงเรียนไม่สม่ำเสมอและส่งผลต่อการเรียนในที่สุด ถึงแม้ผู้ปกครองจะมีความเชื่อว่า การที่ลูกเรียนจบการศึกษาสูง ๆ จะทำให้มีอนาคตที่ดีมากกว่าพวกตน จนทำให้บางคนถึงขั้นมาขอกับทางโรงเรียนไม่ให้ลูกเรียนซ้ำชั้นถึงแม้ว่าลูกของตนจะสอบไม่ผ่านเกณฑ์เลื่อนชั้นได้ก็ตาม แต่ด้วยความจำเป็นจึงมักให้ลูกขาดเรียนเพื่อมาช่วยงาน ส่งผลให้เด็กเรียนตามเพื่อนไม่ทัน

นอกจากนี้ ด้วยวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนที่มุ่งเน้นการทำมาหากินในไร่ในสวนตลอดทั้งวัน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของ การอ่านหนังสือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือเพื่อความบันเทิง แต่จะใช้ช่องทางอื่น ได้แก่ การดูคลิปผ่านโทรศัพท์มือถือมากกว่า จึงทำให้ภายในชุมชนทั้งสองแห่งไม่มีสถานที่สำหรับอ่านหนังสือของหมู่บ้าน ทำให้นักเรียนไม่มีพื้นที่สำหรับพัฒนาทักษะด้านการอ่านนอกห้องเรียน และถึงแม้ภายในชุมชนจะมีป้ายประกาศหรือป้ายโฆษณาสินค้าเป็นภาษาไทย แต่ก็ไม่ได้มีมากพอที่จะเอื้อให้เด็กนักเรียนมีทักษะในการอ่านภาษาไทยนอกห้องเรียนเพิ่มมากขึ้นได้

นอกจากอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในเรื่องของภาษาถิ่น และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจะส่งผลต่อการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของ

นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่ง ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนที่ไม่เข้ากับบริบทท้องถิ่น เพราะหนังสือเรียนจากส่วนกลางที่เป็นภาษาไทยและเป็นเนื้อหาที่นักเรียนชาติพันธุ์ไม่มีประสบการณ์ร่วม เพราะส่วนใหญ่เป็นปรากฏการณ์ของคนในเมือง ทำให้เด็กจินตนาการไม่ได้ เมื่อมาประกอบกับทักษะการอ่านภาษาไทยที่ยังไม่คล่องและไม่ชัดเจนของเด็กนักเรียน ทำให้เด็กนักเรียนขาดแรงจูงใจและความสนใจในการเรียน ดังนั้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ให้นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น จึงขอเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ดังนี้

แนวทางในการปรับประยุกต์วิธีการเรียนการสอนและการสนับสนุนการเรียนที่อยู่บนฐานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของนักเรียน

ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์ การใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางนั้นไม่เอื้อต่อนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงทั้งสองโรงเรียนเพราะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากส่วนกลางและขาดความเข้าใจในบริบทของเด็กชาติพันธุ์ เมื่อเด็กต้องอ่านเนื้อหาในบทเรียนที่เป็นภาษาไทยอย่างเดียวจึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้และเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีแรงกระตุ้นให้อยากอ่านหนังสือ จึงนำไปสู่ข้อเสนอให้มีการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับเด็กนักเรียนในช่วงวัยนี้ ซึ่งต้องอาศัยการปรับประยุกต์นำเอาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของเด็กนักเรียนมาใช้ด้วย เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและเข้าใจได้ง่าย โดยเน้นการผลิตสื่อการสอนในวิชาภาษาไทย ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของเด็กมากกว่าใช้แค่สื่อการสอนที่ผลิตจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นภาพวิถีชีวิต เครื่องแต่งกาย กิจกรรมการเพาะปลูกในชุมชนที่สอดคล้องกับฤดูกาล เป็นต้น เป็นไปตามแนวทางพหุวัฒนธรรมนิยมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ นอกจากนี้ในแผนการเรียนภาษาไทยสำหรับแต่ละระดับชั้น ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมที่เด็กนักเรียนชอบ นอกเหนือจากการท่องจำหรืออ่านตามครู เช่น การวาดภาพ การระบายสี การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อยกระดับการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนอีกด้วย โดยการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้เรียกว่า "การสอนภาษาไทยแบบเน้นความหมาย" ซึ่งต้องสอนควบคู่ไปกับการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรในระดับปฐมวัยจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบนี้ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่งต่อไป ดังแผนภาพต่อไปนี้

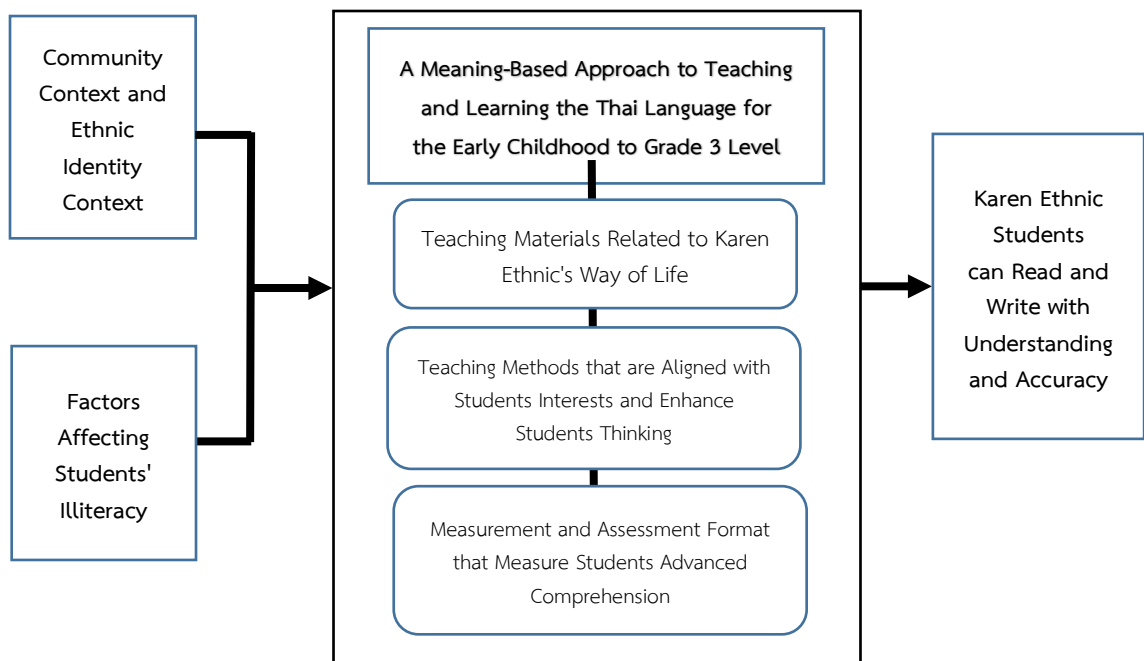

Figure 2: Using information from the fields to organize the teaching and learning process to raise the level of Border Patrol Police Schools students' literacy

อภิปรายผล

การปูพื้นฐานเรื่องความเข้าใจในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง และเข้าใจความหมายตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่โรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เพราะจะทำให้เด็กสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของตนเองได้ต่อไป แต่ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการอ่านออกเขียนได้ของเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่งคือการใช้ภาษากะเหรี่ยงในการสื่อสารในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เนื่องจากที่บ้านจะสื่อสารกันด้วยภาษาแม่คือ ภาษากะเหรี่ยงเป็นหลัก และการใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนเด็กก็อาจจะไม่ได้มีโอกาสได้พูดคุยภาษาไทยกับครูมากนัก เด็กขาดการฝึกทักษะในการใช้ภาษา ส่งผลให้เกิดความประหม่าหรือไม่คุ้นชินกับการใช้ภาษาไทย ทำให้ไม่ยอมสื่อสารภาษาไทยในที่สุด และจะนำไปสู่ปัญหาการเรียนในรายวิชาอื่นด้วย ประกอบกับปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น สื่อการสอนและวิธีการสอนที่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์หรือความชอบของเด็กนักเรียน จึงกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กขาดความสนใจและขาดความกระตือรือร้นในการเรียนและส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2550) ที่ระบุว่า เด็กกลุ่มชาติพันธุ์จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาน่ากว่าเกณฑ์มาตรฐานเนื่องจากประสบปัญหาในการสื่อความหมาย ความไม่เข้าใจสาระที่ครูสอน เพราะเนื้อหาหรือแบบเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนยังเป็นภาษาราชการที่เด็กเพิ่งเรียนรู้และไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่คุ้นเคย ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเครียด ไม่อยากเรียน และทำให้ผลการเรียนตกต่ำ

การใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบเน้นความหมายสำหรับเด็กนักเรียนปฐมวัยจนถึงประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เน้นการจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และมีการสอดแทรกกิจกรรมที่เด็กชอบ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจตามช่วงวัยของนักเรียนจะสามารถช่วยแก้ปัญหาการต่อต้านการเรียนภาษาไทย และทำให้เด็กนักเรียนมีความเข้าใจและใช้ภาษาไทยควบคู่กับภาษาแม่ได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนนับว่ามีความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชรินทร์ ยศรุ่งโรจน์ และณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล (2560) ที่เสนอว่า ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมากที่สุด และเช่นเดียวกับครูผู้สอนที่ต้องเปิดใจรับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเป็นพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) และของจิตตราดา รัตนพันธ์ และคนอื่น ๆ (2560) ที่ระบุว่า การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ จะทำให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงความรู้และพฤติกรรม และมีโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้นเท่าเทียมกับเด็กในเมืองได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ชาวกะเหรี่ยงที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่ง มีทัศนคติเชิงบวกต่อเรื่องของการศึกษาของบุตรหลาน โดยพยายามส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของลูกให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ถึงแม้ผู้ปกครองบางคนจะไม่สามารถฟังพูดอ่านเขียนภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว แต่ก็มีความปรารถนาให้ลูกของตนได้รับการศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้ลูกมีอนาคตที่ดี อยากให้ลูกเอาตัวรอดในสังคมได้ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งทุกคนยอมรับว่า การรู้ภาษาไทยมีความสำคัญต่อตัวนักเรียน และจากการสังเกตการณ์การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้นปฐมวัย-ประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองแห่งพบว่า ส่วนใหญ่คุณครูมีความตั้งใจในการจัดการเรียนการสอนโดยจะอิงกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ปัญหาที่พบคือ เด็กนักเรียนยังคงใช้ภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทย และเด็กยังไม่เข้าใจเนื้อหาในแบบเรียนและแบบฝึกหัดมากเท่าที่ควร ทำให้เด็กยังใช้วิธีการท่องจำ การพูดตาม และการสะกดคำก็ยังเป็นปัญหา เนื่องจากเด็กสะกดคำตามการอ่านออกเสียงของตนเองซึ่งยังไม่ชัดเจน นอกจากนี้ การขาดแคลนสื่อและวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชนและของนักเรียนก็ทำให้เด็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนและทำให้เด็กขาดความสนใจในการเรียน

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาล่าช้าก็ควรเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความเป็นชาติพันธุ์ของนักเรียนด้วย โดยควรพิจารณาการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งถ้าหากมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ถ้าหากครูไม่เข้าใจในบริบทของนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์และยังคงยึดการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้ตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม

ของนักเรียนแต่ยึดส่วนกลางเป็นหลักเพียงอย่างเดียว ก็จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนดังเช่นที่เป็นปัญหาอยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานสนับสนุน เช่น ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน องค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นความหมาย ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และควรสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นความหมายระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก และในส่วนของครูผู้สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนควรเปิดใจยอมรับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นความหมาย และหมั่นฝึกฝนวิธีการสอนภาษาไทยที่เน้นความหมายโดยต้องให้เวลากับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องการเรียนรู้เป็นพิเศษทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นความหมาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษานักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ และควรมีการวัดระดับผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่า การใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบเน้นความหมายนั้นได้ผลอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จิตรลดา รัตนพันธ์, ชีรวัฒน์ นิเจนตร, ชยพล บัวดิษ, และทวิช บุญแสง (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันเชิงพหุวัฒนธรรมระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดพังงา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(1), 115-146.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รัตน์. (2557). การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนือ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 6(1), 7-14.
- นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2561). Ethnicity. *ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร*.
<https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/43>
- นวรรัตน์ บุญภิละ. (2559). อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวผู้ไท กรณีศึกษาบ้านนาเยื้อง ตำบลนาเยื้อง อำเภอสรีธำตะ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารพื้นถิ่นโขง ชี มูล*, 2(2), 137-156.
- บัญญัติ ยงย่วน, ปณิดดา ธนเศรษฐกร, และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ (2553). รายงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.
- ปณิดดา บุญยะสาระนัย. (2556). การเมืองเรื่องภาษาในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 25(2), 109-135.

- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2557). กระบวนทัศน์การศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 10(3), 219-242.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สถาบันวิจัยและพัฒนา. (ม.ป.ป.). *ความเป็นมาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน*. <https://www.research.lru.ac.th/th/ความเป็นมาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน>.
- วัชรินทร์ ยศรุ่งโรจน์, และณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 13(1), 97-115.
- วีระ สมบูรณ์. (2553). รัฐ-ชาติ ชาติพันธุ์: ข้อสังเกตบางประการว่าด้วยความเป็นชาติ ความเป็นรัฐ และปัญหาชาติพันธุ์. สมมติ.
- ศิริจิต สุนนีตะ. (2556). สถานการณ์โต้แย้งเรื่องพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 32(1), 5-30.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2550). *การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ: กรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2560). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2569*. ผู้แต่ง. http://www.psproject.org/wp-content/uploads/2021/03/child_dev_plan60_69.pdf
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). *ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. ผู้แต่ง. <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000362.PDF>
- Banks, J. A. (2001). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching*. Allyn and Bacon.
- Giddens, A. (2011). *Sociology* (6th ed.). Polity Press.
- Kymlicka, W. (2007). *Multicultural odysseys: Navigating the new international politics of diversity*. Oxford University Press.
- United Nations. (n.d.). *The 17 Goals*. <https://sdgs.un.org/goals>